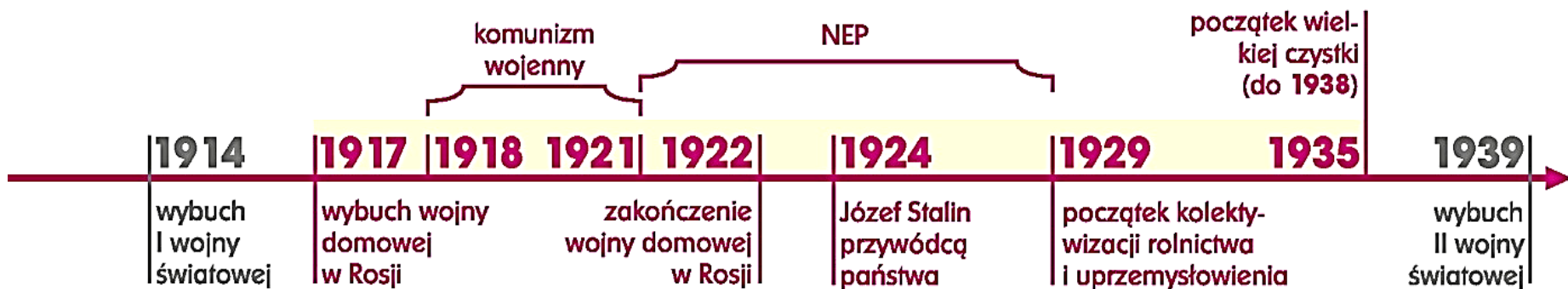

ZSRR – imperium komunistyczne

Oś czasu

Notatka z lekcji

1. Ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej;
2. Utworzenie ZSRR;
3. Okoliczności przejęcia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania;
4. Funkcjonowanie gospodarki w ZSRR w okresie międzywojennym ;
5. Terror komunistyczny i wielka czystka;
6. Propaganda komunistyczna
7. Stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw;
8. Znaczenie terminów: stalinizm, NKWD, kult jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry;
9. Postać historyczna: Józef Stalin.

Mapa podziału administracyjnego ZSRR w 1989

ZSRR

„Nie znam innego takiego kraju, gdzie tak swobodnie oddycha człowiek”

Wasilij Lebiediew Kumach - "Pieśń o ojczyźnie"

Rosja Radziecka

1922 r. – ZSRR

(Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich)

1918 – 1921: KOMUNIZM WOJENNY

- upaństwowienie przemysłu, handlu, transportu
- obowiązkowe dostawy żywności dla miast
- racjonowanie żywności

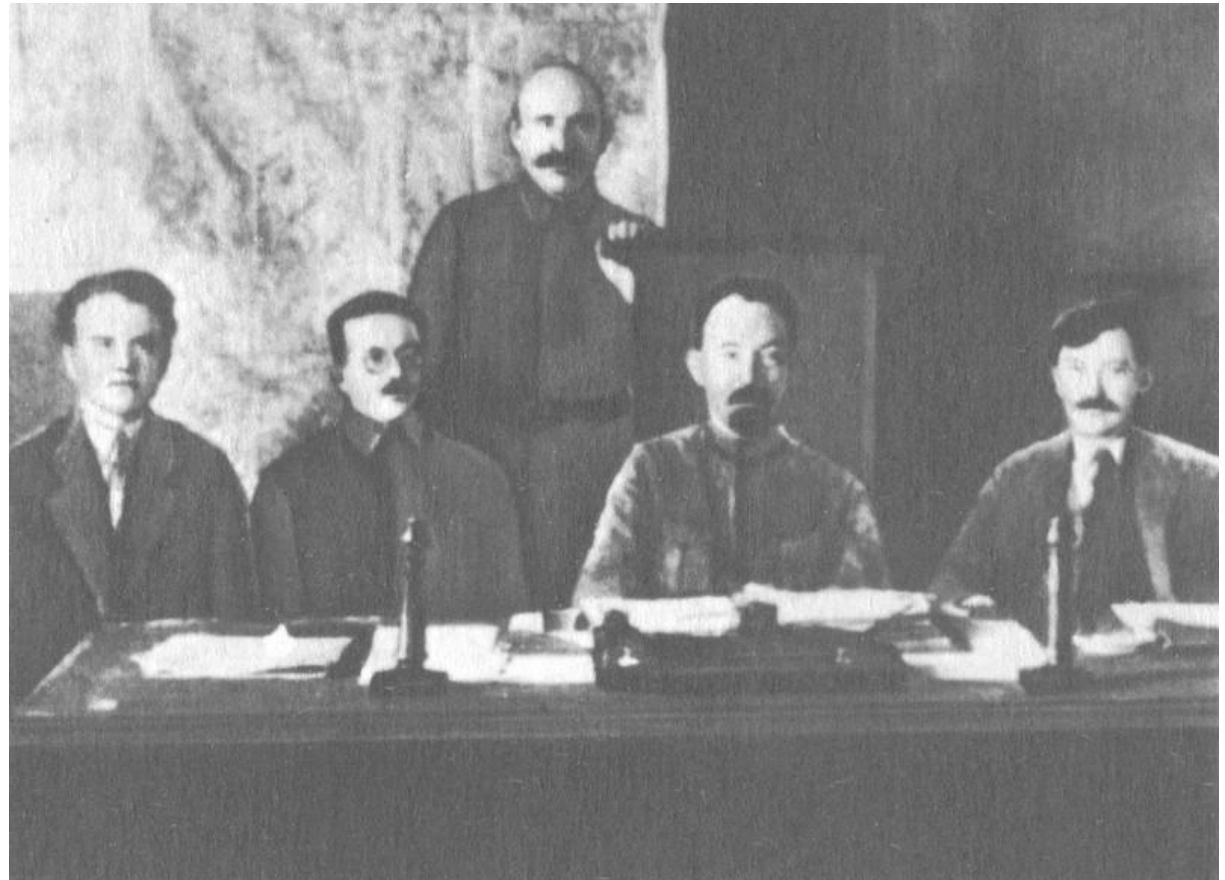

- zrujnowana gospodarka
- klęska głodu
- bunty robotników i chłopów krwawo tłumione przez Czeka

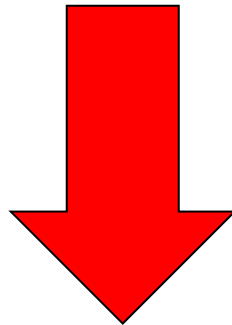
Wszechrosyjska Nadzwyczajna Komisja do Walki z Kontrrewolucją i Sabotażem (Czeka)

Feliks Dzierżyński

Czeka

**NKWD – Ludowy Komisariat Spraw
Wewnętrznych (od 1934 r.)**

NEP – Nowa Polityka Ekonomiczna (od 1921 r.)

- Rezygnacja z obowiązkowych dostaw żywności przez chłopów na rzecz podatków;
- Możliwość sprzedaży nadwyżek produktów, co ożywia gospodarkę;
- Odrodzenie sektora prywatnego: drobnego handlu, przemysłu i usług;
- Ujednoczenie waluty.

RKP(b) – Rosyjska Partia Komunistyczna (bolszewicy)

LEW TROCKI

***GRIGORIJ
ZINOWIEW***

LEW KAMIENIEW

***NIKOŁAJ
BUCHARIN***

Najbliżsi współpracownicy Lenina

1924 r. – śmierć Lenina

"All the News That's Fit to Print."

The New York Times

THE WEATHER

Warmer and cloudy today; no snow. Fair and colder. Temperature below 30. Wind, S. to W. 10 to 15.

VOL. LXXIII...No. 24,185

NEW YORK, WEDNESDAY, JANUARY 23, 1924.

TWO CENTS

LENIN DIES OF CEREBRAL HEMORRHAGE; MOSCOW THROUGHS OVERCOME WITH GRIEF; TROTSKY DEPARTS ILL, RADEK IN DISFAVOR

SOMET CONGRESS IN TEARS

Mass Hysteria Only Averted by a Leader's Brusque Intervention.

BOY WILL LIE IN STATE

Is to Be Taken to Moscow Today From Village Where Premier Passed Away.

KREMLIN WALL HIS TOMB

Washington Expresses No Immediate Change in the Policy of the Russian Government.

By WALTER BRANTZ
Special to the New York Times
Moscow, Jan. 23.—(Special Telegrams) The death of Vladimir Lenin, the Soviet premier, was announced here today by the Soviet government.

NIKOLAI LENIN (VLADIMIR ILYICH ULIANOV), a sketch made from life for The New York Times by Oscar Reiser in Moscow, November, 1923, and autographed by Lenin.

Captain of Tacoma and Two Radio Men Lose Their Lives in Vera Cruz Storm

Special to The New York Times
WASHINGTON, Jan. 23.—(Special Telegrams) Captain Robert W. Taylor, of the U. S. S. Albatross, and two radio men, were killed today in a storm in Vera Cruz, Mexico. The U. S. S. Albatross was on a mission to the coast of Mexico when the storm struck.

DECLARES ANDERSON FORCED HIM TO SPLIT PART OF HIS 'DRY' PAY

Chief Accounter of Anti-Saloon League Official Then Admits Trying to Sell Express.
DENIES HE TRIED BLACKMAIL
Defense Links Witness With...

LABOR TAKES OFFICE, FULFILLING ANCIENT BRITISH CEREMONIES

Maudslayi Kisses the King's Hand in Accepting Commission to Head Government.
THREE PEERS IN CABINET
New Premier Taken Foreign Office Also and Will Reside...

COOLIDGE SENDS WATCHER TO OIL HEARING; DAUGHERTY IS ALREADY INVESTIGATING; ASK SINCLAIR TO RETURN, FALL RECALLED

Sinclair Declares Oil Inquiry Is 'Politics'; Denies Paying Fall for Teapot Dome Lease

CLEVELAND, Jan. 23.—(Special Telegrams) Harry F. Sinclair was in New York today, where he was accompanied by Mrs. Sinclair and Mr. Day, Vice President of the Sinclair Oil Company. He did not lead at Plymouth, but proceeded to Paris. His name appeared on the supplementary program list.

"My trip to Europe," said Mr. Sinclair, "has nothing to do with anything being called to give testimony before the committee that has been sitting for the last three or four months. I expect to stay for a few weeks in Europe, and upon my return I shall be perfectly willing to testify again if it is wanted. I have already given testimony four or five times, and I was accused."
"There was nothing secret or suspicious about my leaving New York. It was public. Every one knew I was in New York and that I was leaving for Europe. There were forty photographers there when I left."
"I absolutely deny all statements or suggestions that I have brought away documents or papers relating to the case. It is perfectly ridiculous. All these statements that I paid Mr. Fall this money for the lease. I absolutely deny it."
"The entire situation," Mr. Sinclair added, "is a political one and a case of American politics."

WON'T CONFER AGAIN; VETO THREATENED ON ST. MARK'S RITES ON A HIGH SURTAX

Bishop Manning Stands on His... President Stands Inflexibly for...

PRESIDENT READY TO ACT

Spokesman Indicates Coolidge Has His Eyes on Developments.

INQUIRY TO BE PRESSED

Senate Committee Wants Fall to Explain Archie Roosevelt's Story.

SINCLAIR'S BOOKS SOUGHT

Hyperbolic Memorandum Appears of Fall's Ranch Purchase—No Clue to Author.

Special to The New York Times
WASHINGTON, Jan. 23.—(Special Telegrams) The Senate committee today announced that it would begin an inquiry into the development in the Teapot Dome case which has been reported by the press. The committee will begin its inquiry today.

Zmiana nazwy partii: WKP(b) – Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewicy)

Stalin przejmuje władzę po Leninie jako sekretarz generalny WKP(b)

Kult jednostki – rozbudowana propaganda

**С НОВЫМ ГОДОМ,
ЛЮБИМЫЙ СТАЛИН!**

**ПО ЛЕНИНСКОМУ ПУТИ -
ИДЕМ К КОММУНИЗМУ!**

Komsomoł – Komunistyczny Związek Młodzieży

Pawlik Morozow

Пионер — честный и верный товарищ,
всегда смело стоит за правду.

Z czego „zasłynął” Pawlik
Morozow?

Nikita Chebakov. "Pavlik Morozov".

PAWLIK MOROZOW - BOHATER PIONIERÓW

- Pawlik był człowiekiem szczerym i prawym. W 1932 roku jako kilkunastoletni chłopiec doniósł rosyjskim służbom specjalnym, że jego ojciec kradnie zboże. Pół roku później został zamordowany przez własnego dziadka.
- Po denuncjacji ojca okrzyknięto go bohaterem narodowym, gdyż był uosobieniem propagowanego przez komunistów donosicielstwa i postawy niszczącej więzi rodzinne. Pawlik uczył inne dzieci, że dobro państwa radzieckiego należy stawiać nad relacjami społecznymi i rodzinnymi. Opisywano go w podręcznikach szkolnych, wychwalano w sztukach, pieśniach, poematach, a nawet w operze. Jego imieniem nazywano szkoły, parki i ulice. Podobizna Pawlika znajdowała się nawet na znaczkach pocztowych i etykietkach pudełek od zapalek. Stał się nieśmiertelnym symbolem Komsomołu i wzorem dla rówieśników.

Kolektywizacja rolnictwa

Co to były kołchozy i sowchozy?
Kim byli kułacy?

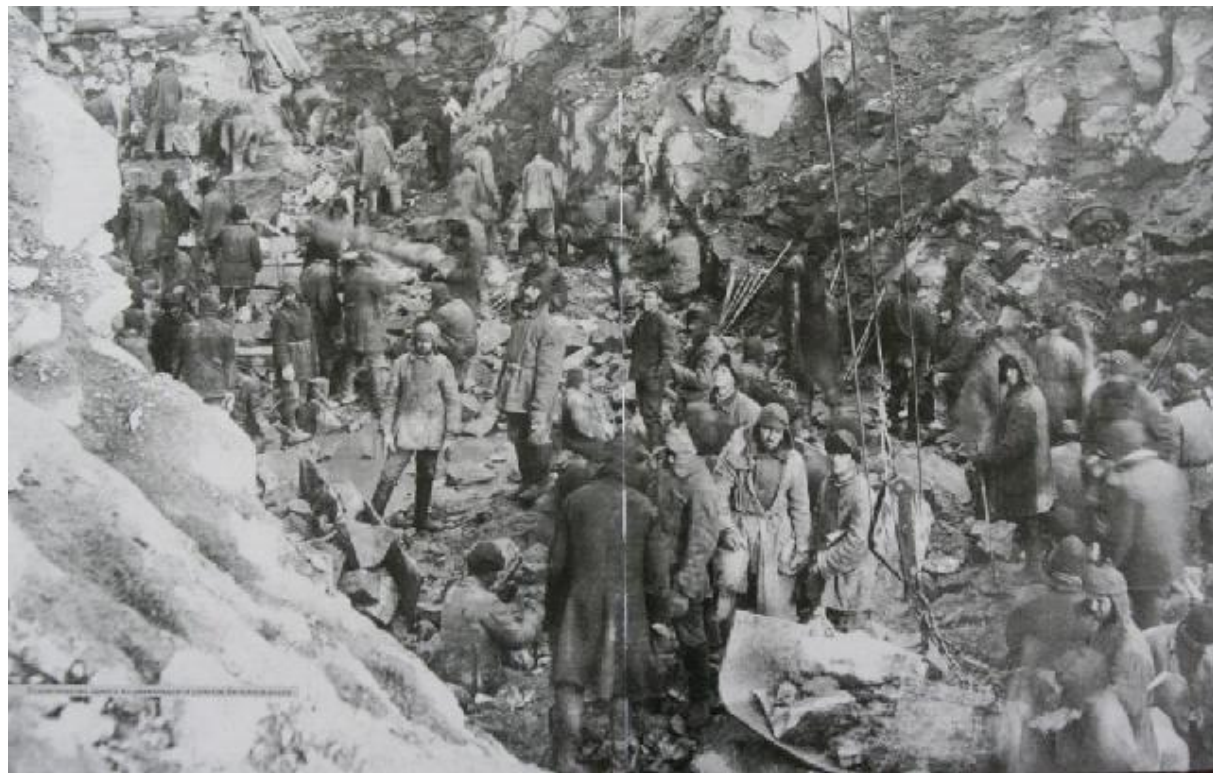
Wielki Głód na Ukrainie

5–10 milionów ofiar

Łagry sowieckie – obozy pracy

Za co można było trafić do łagru?

Oto obrazek z tych lat.(...) Odbywa się (w okręgu moskiewskim) partyjna konferencja rejonowa. Na zakończenie konferencji poddaje się pod głosowanie pismo do towarzysza Stalina z zapewnieniem wierności. Oczywiście – wszyscy wstają (podobnie, jak w trakcie konferencji wszyscy zrywali się na równe nogi za każdym razem, gdy z mównicy padało jego nazwisko). W niewielkiej sali grzmia „burzliwe oklaski, przekształcające się w owacje”. Trzy minuty, cztery minuty, pięć minut – oklaski wciąż jeszcze są burzliwe i wciąż przekształcają się w owację. Ale dłonie już bolą. Ale już drętwieją uniesione ręce. Ale już starsi ludzie tracą oddech. Ale już robi się bardzo głupio nawet tym, co szczerze uwielbiają Stalina. Tylko że – kto pierwszy ośmieli się przestać? Mógłby to zrobić sekretarz: stoi na trybunie, dopiero co odczytał tekst orędzia. Ale – to świeży człowiek, objął miejsce po aresztowanym, sam się boi! Przecież, tu, w sali, stoją i klaszczą enkawudyści, już oni dobrze patrzą, kto pierwszy przestanie!... I oklaski w tej małej, nieznannej sali, oklaski, których wódz nie słyszy, trwają 6 minut! 7 minut! 8 minut!... Ci ludzie są zgubieni! Straceni! Już nie mogą przestać, póki wszyscy nie zwałą się z pękniętym sercem! Jeszcze tam, w głębi sali, w ciżbie, można próbować małego szachrajstwa – bić oklaski rzadziej, nie tak silnie, nie z takim ferworem – ale w prezydium, na oczach wszystkich obecnych?

Dyrektor miejscowej papierni, silny człowiek, z dużym poczuciem niezależności, stoi w prezydium – i rozumiejąc cały fałsz – całą beznadziejność sytuacji – klaszcze! Dziewiątą minutę! Dziesiątą! Spogląda markotnie na sekretarza, ale ten nie śmie zaprzestać klaskania. Opętanie! Zbiorowe! Zerkając na siebie wzajem z resztką nadziei, ale udając zachwyty, kierownicy rejonu będą klaskać aż do upadu, póki nie znaczną ich stąd wynosić na noszach! I nawet wtedy ci, co zostali – ani drgną! I oto dyrektor papierni w 11. minucie oklasków przybiera rzeczowy wyraz twarzy i siada na swoim krześle ze stołem prezydialnym. I – o dziwo! – gdzież podział się ogólny, nieopisany entuzjazm? Wszyscy naraz, z punktu, przerywają oklaski i też siadają. Uratowani! Wiewiórka domyśliła się nagle, jak wyskoczyć z koła!... Ale właśnie w ten sposób wykrywa się niezależnych. Tej samej nocy dyrektor fabryki zostaje aresztowany. Z łatwością znajdują się – zupełnie inne – powody, żeby dać mu dziesięć lat. Ale gdy już podpisał „206” (protokół zakończenia śledztwa), przesłuchujący upomniał go jednak: – I żebyś nigdy nie był pierwszy do przerywania oklasków!

Aleksander Sołżenicyn, „Archipelag Gułag”

GUŁag – Główny Zarząd Obozów

1922 r. – układ w Rapallo

Podpisanie układu w Rapallo.

Kanclerz Rzeszy Joseph Wirth, Walther Rathenau oraz delegacja sowiecka: Leonid Krasin, Gieorgij Cziczerin oraz Adolf Joffe.

Zapamiętaj

Komunizm w ZSRR (Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, nazwa od 1922 r., wcześniej: Rosja Radziecka)

Wojna domowa (1917-1922)

Toczona przez Armię Czerwoną przeciwko:

- „białym”, tj. wojskom dawnych carskich generałów,
- narodom walczącym o wolność,
- zagranicznym oddziałom interwencyjnym,
- zbuntowanym chłopom i bandom rabusiów.

Armia Czerwona odniosła zwycięstwo, ponieważ:

- jej przeciwnicy byli skłócenii,
- miała jednolite dowództwo,
- żołnierze wierzyli, że walczą o sprawiedliwe państwo.

Czeka zastosowała czerwony terror: przeprowadzała masowe egzekucje „wrogów ludu” i utworzyła łagry.

Zapamiętaj

Gospodarka w latach 1918-1929

- Komunizm wojenny (1918-1921): zakazano prywatnego handlu, chłopci oddawali zboże państwu, znacjonalizowano zakłady przemysłowe i sklepy. Skutki: głód i spadek produkcji przemysłowej o przeszło 85%.
- Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP, 1921-1929): zezwolono na istnienie niewielkich
- przedsiębiorstw prywatnych i wolny handel, chłopci płacili podatek, zamiast oddawać zboże.
- Skutek: NEP uratował gospodarkę.

ZSRR państwem totalitarnym

- Ideologia komunistyczna, rządy jednej partii.
- Szerzony przez propagandę kult jednostki - „wodza” Józefa Stalina.
- Podejrzenia Stalina o spisek przeciwko niemu, partii i ZSRR.
- Terror: podporządkowanie Stalinowi NKWD (tajnej policji politycznej), sądów i sieci łagrów. Wielka czystka (1934-1938) we władzach państwa i w armii.

Zapamiętaj

Polityka gospodarcza Józefa Stalina (1924-1953)

Cel: przekształcić ZSRR w światową potęgę gospodarczą i militarną dzięki uprzemysłowieniu.

- Stalin zakończył NEP, zlikwidował prywatne przedsiębiorstwa i rozpoczął przymusową kolektywizację rolnictwa połączoną z akcją rozkułaczania wsi (1929).
- Obowiązkowe dostawy zboża z kolchozów umożliwiły rozbudowę przemysłu, głównie ciężkiego i zbrojeniowego.
- Od 1929 r. obowiązywało centralne planowanie.
- Uprzemysłowienie zostało przeprowadzone dzięki pracy milionów więźniów.

Skutki:

- Ogromny wzrost produkcji przemysłowej, ZSRR mocarstwem.
- Spadek produkcji żywności o 35% i wielki głód (1932-1933).

Pytania

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów;
- podaj daty: układu w Rapallo (1922), utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop– Mołotow (23 VIII 1939);
- opisz postać: Józefa Stalina, Joachima Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa;
- rozwiń skróty: NEP, NKWD;
- wyjaśnij, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki;
- wymień cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego;
- opisz metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów;
- omów politykę gospodarczą w Rosji Radzieckiej;
- wymień postanowienia traktatu w Rapallo i paktu Ribbentrop- Mołotow.

Pytania

- Dlaczego Lenin zdecydował się wprowadzić NEP?
- Jaki cel propagandowy chciano osiągnąć poprzez plakaty z tego okresu? (slajd 11-12)
- Z czego „zasłynął” Pawlik Morozow?
- Co to były kołchozy i sowchozy? Kim byli kułacy?
- W jaki sposób Stalin doprowadził do klęski głodu na Ukrainie?
- Jak zachowywali się uczestnicy konferencji, gdy było wspomniane nazwisko Stalina?
- O czym świadczyła taka reakcja? Co mówi nam ona na temat życia w ZSRR?
- Z jakim problemem zetknęli się uczestnicy konferencji w dniu jej zakończenia?
- Dlaczego doszło do aresztowania tej osoby?
- Na ile lat łagru ją skazano?
- Jakie państwa zawarły ten układ (w Rapallo)? Jakie były jego postanowienia?